

Institutet för folkminnesforskning vid Göteborgs Högskola

FRÅGEBOK
FÖR FOLKMINNESINSAMLING

AV

Carl-Martin Bergstrand
Föreståndare för Västsvenska folkminnesarkivet

Göteborg 1934. Elanders Boktryckeri Aktieföretag

Institutet för folkminnesforskning vid Göteborgs Högskola

FRÅGEBOK
FÖR FOLKMINNESINSAMLING

AV

Carl-Martin Bergstrand
Föreståndare för Västsvenska folkminnesarkivet

Göteborg 1934. Elanders Boktryckeri Aktiebolag

F Ö R O R D

DENNA FRÅGEBOK innehåller 500 frågor. Utgivaren är ingalunda av den meningen, att svaren på dessa 500 frågor skulle vara tillfyllest vid den fortsatta folkminnesinventeringen, men anser dem alla vara av det intresse, att ingen av dem får lämnas obesvarad.

Frågeboken har uppgjorts uteslutande med ledning av Västsvenska folkminnesarkivets systematiska katalog. Den innehåller således icke någon fråga, som ej kan besvaras på västsvenskt område. Däremot är det icke möjligt att i varje socken på varje fråga få ett positivt svar; därtill är folkminnesbeståndet på skilda trakter alltför olikartat.

Västsvenska folkminnesarkivet tillhandahåller gratis blanketter för renskrivning av uppteckningar. Upptecknaren bör noga återge meddelarens framställning och ej försöka att på något sätt »bättra på» denna. Varje uppgift bör vara försedd med anteckning om meddelarens namn, ålder och födelseort. Sök få klarhet i, på vilken ort det berättade hör hemma, och hur det kommit till meddelarens kännedom!

Till arkivet insända uppteckningar betalas efter deras värde. Arkivets adress är Stadsbiblioteket, Göteborg 3.

Göteborg i april 1934.

C. M. Bergstrand.

Odens jakt.

1. Har man berättat om Odens jakt eller Pelle jägare eller den vilda jakten? I så fall vad?
2. Vem var Oden? Hade han försyndat sig på något sätt?
3. Vad jagade han? När och hur ofta visade han sig?

Djävulen.

4. I vilka gestalter visade han sig?
5. Berättas om någon, som skrivit kontrakt med djävulen?
6. Kom djävulen för att hämta någon? Kunde någon tvinga honom att försvinna?
7. Fick man ej gå baklänges eller vissla eller vrida tummarna om varandra? Talesätt härom!
8. Vilka namn på djävulen användas?
9. Sökte han ta nyfödda barn? Hur förhindrades detta?
10. Berättas att han dansade ihjäl någon?
11. Vad menades med Lucifer eller Lucifers släkte?

Vattenväsen.

12. Spelade *Näcken*, och lärde han någon människa att spela? Hur tillgick härvid?
13. Band man honom, när man badade? På vad sätt?
14. Visade sig näcken som häst?
15. Vad berättas om *Strömgubben* eller *Forsgubben*?
16. *Havsfru*, *sjöfru*, *sjörå* . . . vilken benämning användes?
17. I vilka gestalter visade hon sig?
18. Var bodde hon? Hade hon slott och boskap?
19. Rådde hon om fisken i sjön?
20. Bodde något rå i källa eller brunn?
21. Berättas om en *röst*, som ropade från sjön?
22. Vad menas med »*döljevatten*» »*duldevatten*» eller »*fördolt vatten*»?

Skogsväsen.

23. Vad berättas om *skogsfru* eller *skogsrå*? Hur såg hon ut?
24. Hur fick hon makt över en man?
25. Hur räddas den man, som hon fått makt över?
26. Ville hon göra två sovande män lika långa?
27. Kunde hon förvandla sig till djur eller föremål?
28. Förtrollade hon jägarens bössa?
29. Varpå berodde det om man gick vilse? Vad skulle man då göra?
30. Vad berättades om »koltrollet» eller »kolpuken»?

Bergväsen.

31. Talade man om bergfru, berggubbe, bergasmed, bergdusar och bergkullor? Namn på sådana? I vilket berg bodde de?
32. Ägde de stor rikedom? Hade de kreatur?
33. Berättas om människor eller djur som bergtagits?
34. Talas om berghundar eller fjällhundar?
35. Berättas om grodan som var bergagubbens hustru?

Jättar.

36. Berättas om en jätte, som flyttade långt bort, fick besök av sjömän hemifrån, prövade deras styrka och gav dem ett uppdrag att efter hemkomsten fullgöra?
37. Jätten som byggde en kyrka!
38. Vad berättas eljest om jättar?
39. Voro de rädda för solen, åskan, kyrkklockan?

Troll.

40. Var bodde trollen?
41. Berättas om en bortbyting, som var mycket gammal?
42. Berättas om en bågare, som togs från trollen?
43. Berättas om ett osynligt troll, som stal vört, men flydde, då det fått hälsning hemifrån att en olycka inträffat?

44. Vad berättas om trollens rikedomar, deras hjälpsamhet, deras förhållande till människorna i fråga om handel, byte o. s. v.
45. Besökte trollen människornas stuga eller kvarn någon viss natt?

Älvor.

46. Vad berättas om älvorna? Vällade de sjukdom? Hur hävdes denna?

Vättar.

47. Bodde någon sorts varelser i jorden? Vad kallades de?
48. Skulle man akta sig för att förarga dem? Hur kunde de hämnas?

Tomtar.

49. Vad berättas om tomtar?

Spiritus.

50. Hur såg en spiritus ut? Hur förvarade man och hur skötte man den?
51. Hur förvärvade man en sådan? Kunde man bli av med den?
52. Vad gagn hade man av den?
53. Vad berättades om »draggubbe» eller »dragdocka»?

Bjäran.

54. Talades om bjära, mjölkhare, trollhare, pukhare, solvare, dilkehare?
55. Hur fick man en sådan?
56. Vad nytta hade man av den?
57. Kunde den avlivas? På vad sätt?
58. Talades om trollsmör? Hur behandlade man sådant?

Kyrkogrim.

59. Begravde man ett djur levande på den plats, där man skulle bygga kyrkan? I vad avsikt?
60. Visar sig detta djur ibland?

Lyktgubbar.

61. Hur tedde sig lyktgubben? Vad sysslade han med?
62. Var han en gengångare av en människa, som gjort något ont?
63. Kunde man dra nytta av honom?
64. Offrade man något till honom?

Gastar.

65. Voro de gengångare? Av vad för sorts människor?
66. Vållade de olycka och sjukdom?
67. Vad berättas i övrigt om gastar?

Drakar, ormar och fiskar.

68. Berättas om flygande och skattevaktande drakar?
69. Var höll draken till, och vad levde han av?
70. Taltes om »ormhövdingen»?
71. Jätteorm.
72. Hjulorm.
73. Berättas om ormar som »blåsa ihop en ormsten»?
74. Berättas om en man, som tvingade ormar att kasta sig i elden?
75. Skall man ej döda ormar? Varför?
76. Berättas om en bunden jättegädda?
77. Berättas om en fisk, som var »sjöfruns bjälleko» e. d.?

Myling.

78. Vad kallas mördat barn, som spökar?
79. Berättas om dansande dylika? Vad sjöngo de?

Spöksägen.

80. Spökskepp och spökryttare.
81. De dödas julotta.

Spökeri.

82. Varför gingo somliga döda igen?
83. Hur fick man dem att upphöra därmed?
84. Berättas om mördad person, vars lik ej multnade?

85. Berättas om buller, röster, kringkastade husgeråd o. d.
i samband med spökeri?
86. Kunde döda visa sig i djurgestalt?
87. Fick man ej ta något på kyrkogården? Risken härav?

Mara.

88. Vad var maran? Hade hon människo- eller djurgestalt?
89. Skydd mot maran?

Varulv.

90. Berättas om en man, som stundom förvandlades till
varg?
91. Förstod en sådan man vargarnas språk?
92. Hur vållades och hur hävdades sådan förtrollning?

Häxor och trollkarlar.

93. Vad betyda orden lövja, lövjeri och lövjerska?
94. Troddes finnarna kunna mer än andra? Kallades
varje trollkunnig person »finne»?
95. Hur berövade man trollkunnig person hans kraft?
96. Har man trott att ett farligt väsen bodde i virvelvinden?
Skydd häremot!
97. Hur togo häxorna andras mjölkur och smörtur?
98. Kunde de mjölka andras kor genom t. ex. ett strumpe-
band?
99. Berättas om gummor, som kärnade smör i en bäck?
100. Berättas om en jägare, som sköt en påskkäring?
101. Hur löd den formel häxan uttalade, när hon gav sig i
väg till Blåkulla?
102. Berättas om påskkäringars besök i en kvarn påsknat-
ten?

Årsgång.

103. Vilka nätter kunde man under kringvandring få uppen-
barelser om kommande händelser?
104. Hur skulle man därvid förhålla sig?
105. Vad såg och hörde man?
106. Riskerade man att möta något farligt väsen?

Läkekonst.

Angiv vad man föreställde sig angående följande sjukdomars uppkomst och på vilka sätt man sökte bota dem! Giv helst exempel ur ert minne av särskilda fall!

107. Gulsot, matleda.
108. Engelska sjukan? Hur många slag av sådan sjukdom räknade man med? Deras namn?
109. Fallandesjuka.
110. Revorm, rimmark.
111. Bölder, piggar.
112. Bältros, närelse, naffer.
113. Finnskott, trollskott, vindskott.
114. Ormbett.
115. Orm eller ödla i magen.
116. Heshet.
117. Benbrott.

Användes något av följande botemedel?

118. Mördares blod eller mordvapen.
119. Rep som någon hängt sig i.
120. Ben, mull m. m. från kyrkogården.
121. Stulet och hemburet.
122. Skicka sjukdomen med en död.
123. Offer i vatten eller annorstädes.
124. Kunde en förstfödd eller en som var född med tänder bota?
125. Kunde tvillingföderska bota?

Svartkonst.

126. Berättas om någon, som hade svartkonstbok?
127. Berättas om någon, som gått igenom »Wittenbergs-skolan»?
128. Berättas om sådana, som kunde »sätta ned» människor och djur?
129. Binda tjuv.
130. Uppenbara tjuv.
131. Straffa tjuv.

132. Tillrättaskaffa tjuvgods.
133. Trolla löss på folk.
134. Stämman möte med en orm.
135. Skämman och bota bössor.
136. Göra sig osynlig.
137. Läsa bort ormar, råttor, löss.
138. Stämman blod.
139. Begränsa skogseld och släcka eld på övernaturligt sätt.
140. Mana död ur graven.
141. Använde man kvicksilver som skyddsmedel?
142. Kunde man flytta otur från egen ladugård till annans?
Huru?
143. Använde man oblat eller nattvardsvin till något särskilt?
144. Vartill användes kniv av »ångerstål» eller »ankestål»?
145. Medel att väcka kärlek!
146. Medel att anstifta oenighet!
147. Trollpåsar, deras innehåll och användning!

Frimurare.

148. Vad trodde man om frimurarna?

Mästerskytt.

149. Berättas om en jägare som kunde tvinga villebråd att komma fram till sin stuga?
150. Hur fick han förmåga att träffa allt det han siktade på?
151. Skedde något särskilt just då han dog?

Skatter.

152. Hur uppenbarades var en skatt låg dold?
153. Bevakades skatten av något djur?
154. Vem ägde skatten? Varav bestod den?
155. Visade sig skatten någon viss natt?
156. Vad hade skattgrävorna att iakttaga?

157. Berättas om egendomliga syn- eller hörselörnimmelser vid skattgrävning?
 158. Hur blev man herre över skatten?
 159. Var skatten nedsatt med visst »lösenord» eller förbehåll?

Naturföremål.

160. Offerkälla. Vad offerades? När besöktes källan?
 161. Jättegrytor. Offerade man i sådana?
 162. Kastar man stenar, kvistar o. d. vid passerandet av någon viss plats? Vad har skett där? Vad kallades högen? Varför kastade man?
 163. Var det farligt att flytta eller skada en rest sten eller en forngrav? Exempel härpå!
 164. Fanns någon sten, som man brukade hälsa på?
 165. Finnas stenar med namn?
 166. Finns någon s. k. brudsten? Vad berättas om den?
 167. Var det farligt att bryta upp jordfasta stenar? Varför?
 168. Sten som anses vara en förstenad människa?
 169. Finns något »offerberg» eller någon »smörkulle» i Eder trakt? Vad berättas om den?
 170. Finns någon plats, där det spökar eller är svårt att komma fram?
 171. Finns någon ättestupa eller »jättestupa»? Vad har hänt där?

Kyrkklockor.

172. Berättas om en plats där kyrkklocka gjutits?
 173. Berättas om någon särskild tilldragelse i samband med klockans gjutande?
 174. Berättas om en kyrkklocka, som sjunkit i vatten? Har man försökt få upp den?

Krig och fejder.

175. Ha danskarna besökt trakten? Hur uppförde de sig? Hur blev man av med dem?

Husligt arbete.

261. *Smörkärning*. Hur förfor man, om grädden tycktes vara förtrollad?
262. Hur skyddades kärnan mot förtrollning?
263. *Bakning*. Hur skyddades degen mot förtrollning?
264. Vilka tydor togs av det nybakade brödet?
265. Vartill använde man hela sädeskorn, som man hittat i bröd?
266. *Brygd*. Hur betedde man sig, då jästen lades i?
267. Hur behandlades främmande, som kommo in, då det bryggades?
268. *Korvkökning*. Hur förhindras att korvarna spricka?
269. *Ljusstöpning*. Hur skulle man uppföra sig vid ljusstöpning för att ljusen sedan skulle brinna bra?
270. *Vävning*. Vad skulle man säga, om man trädde in på ett ställe, där folket sysslade med att sätta upp en väv?
271. Hur botades förtrollad väv?
272. Vad iaktogs med trampor, »effseter» o. d., då väv togs ned?

Vårarbete.

273. När ansågs harvningen böra begynnas?
274. När ansågs sådden böra verkställas?
275. Hade man vissa dagar för sådd av havre, korn, lin, bönor samt för potatissättning?
276. Åt man julbröd vid vårarbetes början? Vad kallades ett sådant bröd? Hur såg det ut? Varför åt man det?
277. Skulle dragarna samtidigt ha något särskilt att äta?
278. Vilken vind ansågs olämplig vid sådd och gödselspridning?
279. Skulle säningsmannen vara klädd på särskilt sätt?
280. Företogs någon ceremoni med redskapen?
281. Utstyrdes sista gödsellasset på något sätt?
282. Förekom något skämt vid gödselkörning?
283. Hur benämndes den som körde det sista gödsellasset?

284. Fick man inte ta det sista i gödselstaden? Varför?
 285. Vad betydde det, om en fläck i åkern blev obesådd?
 286. Vad iakttog man för att säden skulle bli hög?
 287. Hur behandlade man såkorgen efter slutad sådd?
 288. Gjorde man något särskilt vid linsådden för att linet skulle bli bra?
 289. Grävde man ned något i åkern som skydd för säden?
 290. Hur tillgick det då stenar i åkern sopades?

Slätter, skörd och tröskning.

291. Togos tydor angående hurudan skörden skulle bli av åt vilket håll isen på sjön vid islossningen drev?
 292. Skulle skördearbetet ta sin början eller avslutas någon viss veckodag?
 293. Lämnades några strån kvar oskurna på åkern? Åt vem eller vad?
 294. Skulle man kunna fånga något djur i de sista stråna?
 295. Ville man ej gärna bli den, som skar de sista stråna? Tro, sed och talsätt om honom!
 296. Talesätt om den som skar sig vid slätter eller skörd?
 297. Skulle nybörjare i slättern behandlas på särskilt sätt?
 298. Förekom någon sed eller något talesätt beträffande sista neken eller sista lasset?
 299. Brukade man vila på eller invid åkern, innan man lämnade den? Vad var meningen härmed?
 300. Hur benämndes de, som vid sädens införande arbetade på logen och i ladan?
 301. Lades något i ladans botten för att skydda säden mot råttor? Skulle man därvid säga vissa ord?
 302. Beskriv matordning och upptåg vid slätterkalas och skördekalas!
 303. Vad kallades och hur behandlades den i byn, som blev sist med slätter och skörd?
 304. Varpå kunde det bero, att ett fruktträd slutade bära frukt?
 305. Ville man ej ta alla äpplena på ett träd? Varför?
 306. Hur tillgick förr tröskningen? Förekom någon fest då den avslutades?

307. När ansågs tröskningen böra avslutas?
 308. Var det skamligt att slå sista slaget? Benämning på den, som slog sista slaget?

Husdjur.

309. Förekom någon ceremoni, då kreaturen första gången om våren släpptes på bete? Vilken dag började man mjölka tre gånger dagligen?
 310. Gav man kvigorna namn vid samma tillfälle? Hur tillgick därvid?
 311. Hur fick man kreaturen att gå hem ordentligt om kvällarna?
 312. Hur förekom att nyköpt ko längtade?
 313. Hur botades ko, som längtade?
 314. Hur behandlades kon strax efter betäckningen?
 315. Hur behandlades ko som inte ville till tjur?
 316. Varmed torkade man kons ljuver strax efter kalvningen?
 317. Vad lades i kons första dryck?
 318. Vad iakttogos då man mjölkade kon första gången efter kalvningen?
 319. Har man brukat »kyrktaga» kon?
 320. Vilka färger ansåg man att hästar och kor borde ha, vilka icke?
 321. Vilken dag på hösten skulle vallgången sluta? Ceremoni då!
 322. Vad iakttogos då fåren klipptes?
 323. Hur skyddades betande får mot räv och varg?
 324. Hur fick man svärmande bin att sätta sig?
 325. Varpå berodde det om bina inte trivdes?
 326. På vad sätt fick man hundvalpar att bli arga?

Husdjurens sjukdomar.

Vilka bland följande benämningar på sjukdomar äro bekanta, hur yttrade de sig, och hur behandlade man dem:

327. Flåget, stoppsjuka, rivarn, reva, bukrev, fång.
 328. Lasatorre, filtbränna, mångfållesjuken, blåmånesjuken, mistat imten, mistat jorten, dröppjamisting.
 329. Trollskott, finnskott, lappskott, villarpaskott.

330. Lappri, kastet.
 331. Modstulenhhet, vårsken.
 332. Vesslebett.
 333. Ormbett.
 334. Rödsjuka, sommarsjuka.
 335. Kringgången, öresjuka, drasjuka, svinsjuka.
 336. Korsförflamning, stöggen, kubben, bulten.
 337. Han i vattnet, den i vattnet.
 338. Tossesuget, älvabläst.
 339. Flärer, inkar.
 340. Ol, odet, ort.
 341. Trågormen, tråget.
 342. Vad företog man med ett kreatur, som fått något vasst i sig?
 343. Har man grävt ned levande djur för att häva sjukdom i ladugården?
 344. Användes »stulet och hemburet» som läkemedel?
 345. Var ärvt klädesplagg ett läkemedel?

Slakt.

346. Slaktades julgrisen på bestämd dag?
 347. Sades några avskedsord till djuret, innan det slaktades? Vilka?
 348. Lades något i det tomma båset eller kätten?
 349. Behandlade slaktaren kniven på visst sätt, innan han stack?
 350. Vile slaktaren ej ha åskådare? Varför?
 351. Varpå berodde det, om ett djur hade svårt för att dö?
 352. På vad sätt renade man slaktplatsen?
 353. Skulle vissa djur äta bestämda bitar av det slaktade djuret?
 354. Skulle något av slaktdjurets kropp skäras bort och kastas i det tomma båset eller på kätten?
 355. Vad skars bort å djurets hjärta, lungor och i dess hals? Varför?
 356. Äldre benämningar på kons magar och tarmar!
 357. Hur förekom att kreaturen råmade, då de sågo blod av slaktdjuret på marken?

176. Berättas om en ryttartrupp, som sover i ett berg eller en hög, men som skall rycka ut till hjälp, då landet råkar i svår nöd?

Farsoter.

177. Vad berättas om digerdöden, pesten, koleran och rödsoten?
 178. Hur »bands» farsoten?
 179. Förekom att man offrade en levande människa?
 180. Hur många i denna trakt överlevde digerdöden?

Herremän och fruar.

181. Berättas om en högmodig fru, som kastade sin guld-ring i sjön?
 182. Berättas om en hård godsägares eller frus ogudaktiga leverne och osaliga död?

Domare och rättsväsen.

183. Vad berättas om avrättningar och avrättsplats?
 184. Kunde den dödsdömde på något sätt fria sitt liv?
 185. Vad berättas om skarprättaren eller mästermannen?
 186. Berättas om en dödsdömd, som förvände skarprättarens syn?

Hantverkare.

187. Vad kallades förr hästslaktaren?
 188. Minns Ni någon sådan? Hurudan var han? Hur bemöttes han?
 189. Fanns i trakten en bestämd plats för hästslakt?
 190. Vad gjorde man med hästkroppen?
 191. Berättas att man förr drivit utgamla hästar att kasta sig utför en brant?

Legender.

192. Den vandrande juden.
 193. Hamans harv.
 194. Adams första hustru.

Föremåls språk.

195. Vad sade kyrkklockorna och vällingklockan?
 196. Vad sade de osmorda kärrehjulen?

Kungar.

197. Var Karl XII osårbar? Hur hade han blivit det?
 198. Hur gick det till att han blev skjuten?

Födelse och dop.

199. Varpå berodde det, om kvinnan hade svårt för att föda?
 200. Kunde man överflytta kvinnans plågor på annan person?
 201. Togs navelsträngen tillvara? Varför?
 202. Brukade man lägga vissa saker i badvattnet?
 203. Fick en havande kvinna ej bära barnet till dopet?
 204. Fick gudmodern bära vad för slags kläder som helst?
 205. Hur många faddrar? Vad för slags personer?
 206. Vad gör gudmodern med barnet strax efter återkomsten?
 207. Upptåg vid barnsöl! Penninginsamling! Drog man fram ett träd till gården? Vad kallades detta?
 208. Borde man uppkalla förfäderna?
 209. Berodde barnsjukdom på att någon död längtade efter barnet?
 210. Bytte man namn på sjuka barn? Tankegången härvid!
 211. Hur botades »skriklyte»?
 212. Vad gjordes med barnets första tänder, då de fällts?
 213. Var det farligt att låta barnet dia över tre fastor? Varför?
 214. Vad troddes om »söndagsbarn» och »torsdagsbarn»?
 215. Vad kallades kvinnan, innan hon kyrktagits?
 216. Riskerade hon något, om hon gick ut innan hon kyrktagits?
 217. Vilka *vaggvisor* sjöng man för barnen?
 218. Vad svarade man barnen, då de frågade var de voro komna ifrån?

219. Troddes ofruktsam kvinna kunna bli fruktsam genom att bada i ett visst vatten?

Frieri och bröllop.

220. Fick fästman och fästmö gå omkring och samla bidrag till sin bosättning? Hur tillgick härvid?
221. Fick lysningsparet kryckor eller andra skämtgåvor?
222. Brudgumsskjortan. Vem sydde den? Fick den ej slitast ut?
223. Troddes häst ta skada av att bruden red på honom?
224. Ville alla ogifta män hålla i pellen? Varför?
225. Vad skulle bruden äta närmast efter vigseln?
226. Samlades pengar till brudparet, spelmännen, kokerskan m. fl.? Hur tillgick därvid?
227. Togs »stabben» in i huset? Upptåg vid den!
228. Skulle man gömma bröd från bröllopet? Varför?
229. Förekom sängledning vid bröllop?
230. Lades något föremål under brudsängen?
231. Förekom det att ungdomen drog fram ett träd eller en stock till bröllopgården? Vad var meningen därmed? Hur tillgick det?
232. Hur tillgick färden till det nya hemmet?
233. Förekom någon ceremoni vid de nygiftas inträde i det nya hemmet?

Död och begravning.

234. Varpå berodde det om den sjuke hade svårt för att dö?
235. Har man »ropat ut» den döende?
236. Vad gjorde man för att hindra den döde att gå igen?
237. Vilka föremål lades till den döde i kistan?
238. Vad gjordes med den halm och de sängkläder, varpå någon dött?
239. Kunde man få vetskap om, huruvida den döde blivit salig eller ej?
240. Fick man ej föra lik över mark, där något skulle växa? Varför?

241. Hade kvinnorna under begravningen kläden för munnen? Hur länge buro de dessa?
242. Vilka fyllde igen graven? Hur tillgick därvid?
243. Berättas om någon, som ej ville begravas i vigd jord? Var begravdes han?
244. Berättas om grav med ett hål, som ej kunde täppas till? Vad trodde man härom?
245. Har begravning i mosse förekommit? Vad berättas härom?
246. Kan själen lämna en människa under sömnen? Exempel härpå!
247. Berättas om en människa, som inte hade någon skugga?
248. Vad menas med en människas vård? Kunde den vara ett djur?

Husbygge och flyttning.

249. Ville man ej använda vindfälle till husbygge?
250. Grävde man ned ett djur levande, där huset skulle byggas?
251. Vad för slags tomt ville man inte bygga på?
252. Placerades huset med hänsyn till väderstrecken?
253. Borde huset inte göras riktigt färdigt? Varför?
254. Vad iakttog man vid inflyttning i ett nytt hus för att där få tur och trevnad?
255. Förekom att man flyttade ett hus i tro att man byggt på fel plats?

Hemmet.

256. Vad kallades förr dagens måltider 1. vintertid, 2 sommartid?
257. Vad bestodo dessa måltider i regeln av?
258. Vad kallades sista biten av smörgåsen? Talesätt om den!
259. Talade man om något väsen, som bodde i spisen?
260. Tro, sed och talesätt beträffande sista glöden eller branden?

Jakt.

358. Blev bössan skämd om man sköt visst djur?
 359. Hur kunde bössan annars bli skämd? Hur botades skämd bössa?
 360. Hur gjordes bössan träffsäker?
 361. Hur fick man tur eller otur på jakt?
 362. Kunde jägarens riskoja bli skämd?
 363. Berättas om ett djur, som var omöjligt att skjuta?
 364. Hur sköt man äntligen ett sådant djur?

Fiske.

365. Hur skämdes fiskredskapen? Hur botades de?
 366. Hur betedde man sig för att få fisklycka? Offrade man?
 367. Behandlade man fiskredskapen eller agnet på visst sätt?
 368. Läste man en viss bön?
 369. Ord som fiskare ej borde nämna under fisket!
 370. Berättas om en fisk, vars fångande medför otur?
 371. Var viss vind olämplig vid fiske?
 372. Vilken dag skulle man börja meta?

Lucia.

373. Vem var Lucia?
 374. Var lussenatten särskilt lång? Talesätt härom!
 375. Var det särskilt farligt att vara ute lussenatten?
 376. Hade mjölnare något att iakttaga den natten?
 377. Fick man mat på sängen lussemorgonen? Varför?
 378. Vad kallades denna traktering?
 379. Var det någon viss mat man måste äta då?
 380. Skulle alla stiga upp tidigt den morgonen?
 381. Har man brukat kläda en kvinna till »lussebrud»?
 Hur tillgick härvid? Är denna seden gammal i er ort?
 382. Gav man kreaturen ett extramål? Vad skulle de ha?
 383. Vad brukade man därvid säga till dem?
 384. Vilka arbeten brukade utföras lussedagen?

Tomas.

385. Voro vissa arbeten förbjudna den dagen?
 386. Försökte man den dagen befria sig från råttor, ohyra
 o. d.?

Julafton.

387. Skulle något visst arbete utföras på logen julaftons
 morgon?
 388. Hur tillgick då halmen fördes in i stugan?
 389. Vad användes halmen till, sedan den förts ut ur stugan?
 390. Gjorde man någon halmfigur? Vad kallades och hur
 användes den?
 391. När började man med julgran? Beskriv den första Ni
 såg!
 392. Förekom s. k. julbåge? Beskriv den!
 393. Vilka olika sorters julbröd hade man?
 394. Fick man ej titta under julbordet? Varför?
 395. Skulle kreaturen ha något särskilt foder julaftons kväll?
 396. Förvarade man spannmål under julbordet julnatten?
 Varför?
 397. Brann något ljus hela julnatten? Tydor av detta?
 398. Varav bestod julbrasan? Hur kallades den?
 399. Troddes döda komma hem julnatten?
 400. Varav märkte man, att den döde (de döda) varit
 hemma?

Annandag jul.

401. Brukade ungdomen rida omkring i bygden?
 402. Vad kallades ritten? Hur tillgick därvid?
 403. Vad sjöngo de vid sina besök i gårdarna?
 404. Brukade stjärngossar gå omkring denna dag? Be-
 skriv dem!
 405. Vilka seder sammanhöra f. ö. med annandagen?

Nyår.

406. På vad sätt tog man orakel om vad det nya året skulle
 komma att medföra?

407. Talesätt om den förste som kom på besök under det nya året!
408. Vad borde man undvika att göra eller säga nyårsdagen?
409. Vad iakttog man då man första gången såg nyårsnyet?
410. Vilka tydor togos av nyårsnyet?

Trettendedagen och Knut.

411. Iakttogs något särskilt beträffande maträtter och antalet maträtter på trettendedagen?
412. Förekom att man klädde ut sig och besökte folk dessa dagar.
413. Förekom något särskilt skämt i samband med Knut?
414. Hur markerade man att julen var till ända?

Påsk.

415. Namnen på dymmelveckans dagar!
416. Förbjudna arbeten i dymmelveckan!
417. Vad skulle man äta, och vad skulle man undvika att äta?
418. Vilka kvällar i denna vecka voro farligast? Varför?
419. Har ungdomen gått i bygden och tiggat ägg? Vad sjöngs då? Tro och sed som hör samman med påskäggen!

Midsommar.

420. Beskriv majstången sådan Ni minns den från Er ungdom!
421. Var brukade man eljest samlas midsommarafton?
422. Tog man denna natt orakel om sin blivande make?

Vårhalvåret.

Vilka seder, talesätt, väderleksmärken m. m. voro förr knutna till följande dagar?

423. Kyndelsmässan. 2 febr.
424. Blasius. 3 febr.
425. Sigfrid. 15 febr.
426. Mattias. 24 febr.
427. Gregorius. 13 mars.

428. Vårfrudagen. 25 mars.
 429. Markus. 25 april.
 430. Bönsöndagen.
 431. Första maj.
 432. Korsmässa. 3 maj.
 433. Peregrinus. 16 maj.
 434. Kristi himmelfärdsdag.
 435. Erik. 18 maj.
 436. Trefaldighetssöndag.
 437. Urbanus. 25 maj.
 438. Beda. 27 maj.

Hösthalvåret.

439. Olsmässa. 29 juli.
 440. Petri fäng. 1 aug.
 441. Lars. 10 aug.
 442. Brynolf. 16 aug.
 443. Bertil. 24 aug.
 444. Rufus. 27 aug.
 445. Johannes döparens halshuggnings dag. 29 aug.
 446. Morsmässa. 8 sept.
 447. Korsmässa. 14 sept.
 448. Matteus. 21 sept.
 449. Mickelsmässa. 29 sept.
 450. Gallus. 16 okt.
 451. Mårtens gås. 11 nov.

Tideräkning.

452. Har man talat om 13:de veckan? När gick den in?
 453. I vilken vecka borde man inte så något?

Veckodagarna.

454. Vilka veckodagar betraktades såsom olycksdagar?
 455. Vilka veckodagar skulle man inte baka, kärna smör, spinna eller flytta?
 456. Vad fick man inte göra torsdagskvällar?
 457. Vilken dag fick man ej klippa naglarna? Vad riske-
 rade man?

Djur.

458. Hur kommo vargarna bort?
 459. Hade de med finnarna och Finland att göra?
 460. Vesslan, lekatten. Var hon farlig? Hade man annat namn på henne?
 461. Bodrag, skrea. Vad betydde den? Vad skulle man iaktta, då man träffade på den?
 462. Tro och talesätt om skatan.
 463. Vad troddes om flädermusen?
 464. Göken. Betydde det något från vilket väderstreck man första gången hörde honom? Ramsan härom!
 465. När slutar göken gala?
 466. Var det farligt att höra göken, innan man ätit något?
 467. Ödlan. Vad kallades hon? Tro om henne!
 468. Gullhönan, Maria nyckelpiga. Ramsa som lästes, då man fått henne på sig!
 469. Vad kallades kornknarren? Var det bra att ha honom i säden.

Växter.

Vad troddes om, och vartill användes:

470. Flygrönn.
 471. Tibast.
 472. Libbersticka, liberstelk.
 473. Guds hand och den ondes hand.
 474. Fläder.
 475. Hassel.
 476. Tröschelbusken.
 477. Alrunan.
 478. Renfana.
 479. Röksvampen.
 480. Näckrosen.
 481. Har Ni hört talas om, och vad vet Ni om följande växter: Sminkegräs, hönsegräs, älgstjälk, svalblommor, drevettegräs, kusbast, villegräs, svimmel, rimmarkagräs, pät, pässblad, allemarkagräs, tola-korn?

Himlakroppar.

482. Vilka arbeten borde utföras på ny?
 483. Vilka arbeten borde utföras på nedan?
 484. Vad kallade man Vintergatan? Spådde man efter den?
 485. Hur spådde man efter nymånen?
 486. Vilka olika ny räknade man med?
 487. Vad kallades fläckarna i månen?
 488. Ålderdomliga namn på stjärnor och stjärnbilder!

Naturfenomen.

489. Vad kallade man förr åskan?
 490. Talades om åskviggjar? Vartill användes de?
 491. Vad troddes norrskenet bero på? Vad betydde det?
 492. Vad menas med »våröxen»?
 493. Vad iakttog man, då man första gången på året hörde åskan?

Festeldar och nödeldar.

494. Vilka dagar tände man eldar i det fria? Meningen med dem!
 495. Har man framställt gnideld, vrideld, nödeld? Vilken-dera benämningen användes? Varför framställde man den? När och hur framställdes den?

Luffärder.

496. Berättades om någon, som åkte genom luften på en halmkärve?
 497. Berättades om någon, som blev kastad lång väg men kom oskadd från äventyret?

Marknader.

498. Vilka marknader besöktes av ortens befolkning?
 499. Vad fanns att köpa på marknaderna? Talades om särskild oxmarknad, linmarknad, träskomarknad o. s. v.?
 500. Vad för slags varor brukade ortens befolkning sälja på marknader?

